
ZESZYTY NAUKOWE
WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W BYDGOSZCZY
Studia Techniczne 1993 z. 16

PAWEŁ ŚWIERCZEK

WSP w Bydgoszczy

PRAKTYKI UCZNIÓW MIEJSKICH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

1. Praktyki uczniowskie, jako forma wychowywania przez pracę

Przyjmując za słuszne założenie, że naczelnym celem wychowywania jest przygotowanie człowieka do aktywnego uczestnictwa w pracy dla rozwoju kraju i własnej osobowości, należy uznać pracę wytwórczą za jedną z najważniejszych form wychowywania. Stanowi ona bowiem naturalne źródło poznania procesów wytwórczych, wyrabiania pożądanych umiejętności praktycznych i postaw wobec pracy, jej środków i rezultatów pojmowanych jako dobro ogólnospoleczne. Wartość pracy tkwi w tym, że jej wynikami są: produkt wytworu lub warunki do społecznego korzystania z produktów lub wytworów innych ludzi. Poprzez udział w pracy następuje kształtowanie cech osobowych związanych ze stosunkiem do pracy i jej wytworów (motywacje pracy, sumienność wykonywania zadań, poczucie odpowiedzialności za efekty pracy, zdyscyplinowanie, inicjatywność oraz szacunek dla pracy i ludzi pracy) jak również cech społecznych związanych z kolektywnością działania oraz ekonomicznymi efektami pracy (poczucie kolektywności, umiejętność współdziałania w zespole, gospodarność, przestrzeganie ładu i porządku, umiejętność planowania oraz analizy wyników pracy własnej i zespołu).

Bezpośredni udział w pracy produkcyjno-usługowej powinien przyczynić się do poszerzenia technologicznych i organizacyjnych umiejętności młodzieży nabytych w trakcie kształcenia szkolnego. W ramach praktyk uczeń powinien doskonalić umiejętności z zakresu:

- organizacji miejsca pracy, współdziałania w kolektywie oraz właściwego doboru metod i form pracy,
- rozpoznawania podstawowych surowców, materiałów i produktów, doboru właściwej technologii oraz racjonalnej gospodarki materiałowo-energetycznej,
- posługiwania się maszynami, urządzeniami i narzędziami stosowanymi w pracy wytwórczo-usługowej,
- korzystania z informacji i dokumentacji technicznej oraz literatury fachowej,
- posługiwania się narzędziami, maszynami i urządzeniami stosowanymi w pracy wytwórczej i usługowej.

2. Profile i rodzaje praktyk uczniów szkół podstawowych

Zgodnie z zatwierdzonym przez Ministra Oświaty i Wychowania programem, praktyki obowiązują uczniów klas VI–VIII w wymiarze 36 godzin rocznie. W zależności od lokalnych możliwości szkoły oraz potrzeb i specyfiki środowiska zalecane są trzy profile praktyk uczniowskich: technologiczny, rolniczy i rękodzielniczy. Rodzaje praktyk w poszczególnych profilach pokazano w Tabeli 1.

Praktyki o profilu technologicznym mają za zadanie zaznajomienie młodzieży z przemysłem danego regionu, typowymi dla niego procesami wy-

Tabela 1. Profile i rodzaje praktyk uczniów klas VI–VIII^a

Profil praktyki	Rodzaje praktyk	Propozycja realizacji w klasie		
		VI	VII	VIII
1	2	3	4	5
I. Technologiczny	– obróbka drewna	+	+	+
	– obróbka papieru	+	+	+
	– krój i szycie odzieży	+	+	+
	– obróbka tworzyw sztucznych	+	+	+
	– przetwórstwo owoców i warzyw	+	+	+
	– prace gastronomiczne	+	+	+
	– obróbka metali		+	+
	– prace elektrotechniczne			+
II. Rolniczy	– uprawa roślin ozdobnych	+	+	+
	– uprawa warzyw	+	+	+
	– uprawa roślin jagodowych	+	+	+
	– pielęgnacja terenów zielonych i szkólek leśnych	+	+	+
	– chów drobiu	+	+	+
	– uprawa roślin okopowych		+	+
	– uprawa roślin pastewnych		+	+
	– uprawa roślin zbożowych		+	+
	– chów królików		+	+
	– ochrona dzikiej zwierzyny			+
III. Rękodzielniczy	– wycinanki	+	+	+
	– ozdoby choinkowe	+	+	+
	– wyroby ze skóry	+	+	+
	– artystyczna galanteria drzewna	+	+	+
	– plecionkarstwo-koronkarstwo	+	+	+
	– wyroby ceramiczne	+	+	+
	– dziewiarstwo	+	+	+
	– tkactwo	+	+	+
	– lalki		+	+
	– haft		+	+
	– koronki		+	+

^aProgram szkoły podstawowej. Praktyki uczniowskie. Warszawa 1985 Ministerstwo Oświaty i Wychowania, Instytut Programów Szkolnych.

twórczymi oraz społeczno-ekonomicznymi aspektami produkcji przemysłowej. Udział w pracy produkcyjnej powinien ponadto przyczynić się do doskonalenia i poszerzenia nabytych na lekcjach pracy-techniki technologicznych i organizacyjnych umiejętności młodzieży. Profil rolniczy przewidziany jest przede wszystkim dla uczniów szkół wiejskich; uczniowie szkół miejskich mogą brać udział w okresowych pracach rolniczych, takich jak zbiór owoców i warzyw oraz w pracach w ogrodnictwie miejskim. W toku praktyk o profilu rolniczym młodzież powinna zrozumieć znaczenie rolnictwa, jego mechanizacji i kolektywizacji oraz rozwinąć zainteresowania zawodami związanymi z rolnictwem. Celem praktyk rękodzielniczych jest wprowadzenie uczniów w regionalną twórczość ludową i podtrzymywanie jej tradycji.

Niezależnie od profilu, struktura poszczególnych programów praktyk uczniowskich jest jednakowa i obejmuje:

- umiejętności i wiadomości charakterystyczne dla danego rodzaju wytwórczości,
- wybrane zagadnienia przemysłu, rolnictwa bądź sztuki ludowej,
- tematy prac do wykonania na podstawie gotowych wzorów, dokumentacji i przepisów bądź też według własnych projektów, materiały i narzędzia niezbędne do realizacji określonego rodzaju praktyki.

Z dotychczasowych doświadczeń wydaje się słusznym dla szkół miejskich zalecenie odbywania praktyk w następujących profilach i kierunkach:

- profil technologiczny (technologia papieru, tektury i drewna, obróbka metali i tworzyw sztucznych), prace elektrotechniczne, prace z zakresu kroju i szycia odzieży,

- profil rękodzielniczy (haft, tkactwo, koronkarstwo),
- profil rolniczy (pielęgnacja terenów zielonych).

Bazę techniczną proponowanych praktyk uczniowskich mogą stanowić pracownie techniczne, działki szkolne, warsztaty szkół zawodowych lub wydzielone miejsca pracy zakładów produkcyjno-usługowych oraz zakłady zieleni miejskich. Nie można jednak zgodzić się z ministerialnymi wytycznymi odnośnie zakresu treściowego profilowych praktyk uczniowskich podających nawet rodzaje prac jakie uczniowie powinni wykonać w ramach ich odbywania. Program praktyki powinien być ramowy, a szczegółowy harmonogram praktyki w zależności od lokalnych warunków i miejsca jej odbywania musi być każdorazowo uzgodniony pomiędzy szkołą a instytucją zatrudniającą.

3. Propozycje odnośnie roli i realizacji profilowych praktyk uczniowskich

Z dotychczasowych doświadczeń i przeprowadzonych badań własnych wynika, że podstawowym celem praktyk uczniowskich jest kształtowanie kultury pracy wśród młodzieży poprzez rozwijanie systemu umiejętności praktycznego działania. Z celu tego wynika następująca rola praktyk:

- wyrabianie szacunku do pracy i ludzkiego wysiłku,
- nauczanie planowania pracy i organizowania miejsca pracy,
- rozwijanie samodzielności, inicjatywy i samorządności działania,
- utrwalanie nawyków gospodarności, sumienności, wytrwałości i dokładności wykonywanej pracy,
- wiązanie wiedzy teoretycznej z praktycznym działaniem oraz wdrażanie do zespołowego działania,

- kształtowanie warunków powstawania i rozwijania pozytywnych nawyków ułatwiających w przyszłości podjęcie pracy zawodowej.

Realizacja celów profilowych praktyk uczniowskich powinna wprowadzić młodzież w problemy masowych zastosowań techniki, zwłaszcza w produkcji i usługach, aby zapewnić dopływ kandydatów do pracy zwłaszcza w tych dziedzinach gospodarki narodowej, które odczuwają niedobory kadrowe. Dobór i zakres treściowy praktyk powinien być dostosowany do wieku i możliwości uczniów oraz zróżnicowany środowiskowo, uwzględniając specyfikę regionu.

Terenem profilowych praktyk uczniowskich może być:

- szkoła i jej najbliższe otoczenie (w przypadku klas 6),
- pracownie międzyszkolne lub warsztaty szkół zawodowych (w przypadku klas 7),
- zakłady produkcyjno-usługowe (w przypadku klas 8).

Ze względu na cele, zakres i różnorodność praktyk uczniowskich, nad ich organizacją i realizacją powinna czuwać grupa opiekunów złożona z nauczycieli, członków organizacji młodzieżowych oraz rodziców.

Literatura:

1. Dąbrowski Z.: *Kształcenie politechniczne w krajach socjalistycznych*. Warszawa 1978
2. Lelińska K.: *Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu metodą zajęć praktycznych*. Warszawa 1985
3. Mieszkowska B.: *Praktyki zawodowe uczniów szkoły podstawowej w Międzyszkolnych Warsztatach Szkół Budowlanych w Łodzi*. *Wychowanie Techniczne w Szkole* 1976 nr 7

4. Nowacki T.: Praca i wychowanie. Warszawa 1980
5. Oznerok A.: Profilowe praktyki uczniów miejskich szkół zawodowych. Praca magisterska (maszynopis). Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Techniki. Sosnowiec 1986
6. Program szkoły podstawowej. Praca-technika. Ministerstwo Oświaty i Wychowania, Instytut Programów Szkolnych. Warszawa 1985
7. Program szkoły podstawowej. Praktyki uczniowskie. Ministerstwo Oświaty i Wychowania, Instytut Programów Szkolnych. Warszawa 1985
8. Zielińska K.: Edukacja politechniczna w szkołach ogólnokształcących. *Wychowanie Techniczne w Szkole* 1984 nr 8